

การผลิตกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์เพื่อช่วยยืดอายุการเก็บแตงหอม *Cucumis melo* L.

นางสาวพีชยา ดันติเดมิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีทางอาหาร ภาควิชาเทคโนโลยีทางอาหาร

คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PRODUCTION OF PINEAPPLE LEAF PAPER CONTAINING ACTIVE CARBON AS
AN ACTIVE PACKAGING FOR SHELF LIFE EXTENSION OF MELONS *Cucumis melo* L.

Miss Peechaya Tantitamit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science Program in Food Technology

Department of Food Technology

Faculty of Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

490487

พืชยา ตันติเดมิท : การผลิตกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์เพื่อยืดอายุการเก็บแหวง
 หอม *Cucumis melo* L. (PRODUCTION OF PINEAPPLE LEAF PAPER CONTAINING
 ACTIVE CARBON AS AN ACTIVE PACKAGING FOR SHELF LIFE EXTENSION
 OF MELONS *Cucumis melo* L.) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. อุบลรัตน์ สิริภัทรวรรณ,
 อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร.วรรณมา คุลยธัญ, 77 หน้า

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์เพื่อยืดอายุการเก็บ
 แหวงหอม *Cucumis melo* L. การผลิตกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์ทำโดยนำเชื้อใบสับปะรด
 ที่ได้จากการต้มใบสับปะรดด้วยสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์เข้มข้น 3.6% (w/v) และล้างด้วยน้ำ
 จนกระทั่ง น้ำล้างเชื่อมมีค่า pH เป็น 6-7 เติมน้ำถ่านกัมมันต์ 0, 50, 150 และ 250% ของน้ำหนักเชื้อแห้ง
 และขึ้นรูปเป็นแผ่นเยื่อกระดาษด้วยวิธีการตะเยื่อ จากนั้นนำไปศึกษาการดูดซับเอทิลีนที่มีความ
 เข้มข้น 5 ppm พบว่ากระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์ปริมาณมากขึ้น มีร้อยละการดูดซับ
 เอทิลีนมากขึ้น ส่วนที่ 0% ไม่มีการดูดซับเอทิลีน เมื่อนำกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์มา
 ทดสอบสมบัติทางกายภาพ พบว่าเมื่อมีปริมาณถ่านกัมมันต์มากขึ้นทำให้น้ำหนักมาตรฐานและ
 ความหนาของกระดาษมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ค่าความขาวสว่าง ดัชนีความต้านทานแรงฉีกขาดและ
 ดัชนีความต้านทานแรงดึงมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ ส่งผลให้กระดาษมีความแข็งแรงลดลง เมื่อ
 พิจารณาความสามารถในการดูดซับเอทิลีนและคุณสมบัติทางกายภาพของกระดาษ พบว่ากระดาษจาก
 ใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์ 150% เป็นปริมาณที่เหมาะสมที่สุดสำหรับนำมาใช้ในการยืดอายุแหวงหอม
 ในการทดลองขั้นสุดท้ายเป็นการศึกษาผลของการใช้กระดาษที่มีถ่านกัมมันต์ 150% ในการดูดซับก๊าซ
 ในระบบปิด การเปลี่ยนแปลงทางเคมีและกายภาพ การทดสอบทางประสาทสัมผัสของแหวงหอมใน
 ระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 และ 10 องศาเซลเซียส เปรียบเทียบกับการใช้สารดูดซับเอทิลีนทาง
 การค้า (Elecon[®]) ในการยืดอายุการเก็บแหวงหอม ตัวอย่างควบคุม คือ แหวงหอม ที่ไม่ใช้สารดูดซับ
 เอทิลีน จากการทดลองพบว่ากระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์สามารถลดก๊าซเอทิลีนในระบบ
 ปิดได้ แต่มีความสามารถน้อยกว่าสารดูดซับเอทิลีนอย่างมีนัยสำคัญที่ทั้ง 2 อุณหภูมิ ส่วนในการยืดอายุ
 การเก็บรักษาแหวงหอมทั้ง 3 สภาวะไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของค่าสี ความแน่นเนื้อ
 ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ ปริมาณกรดที่ไคเตรทได้ในรูปกรดซิตริกและการทดสอบทางประสาท
 สัมผัสระหว่างเก็บรักษาที่ทั้ง 2 อุณหภูมิ อย่างไรก็ตามการใช้กระดาษที่มีถ่านกัมมันต์มีแนวโน้มใน
 การยืดอายุการเก็บรักษาแหวงหอมได้ดีกว่าตัวอย่างควบคุม ดังนั้นกระดาษที่มีถ่านกัมมันต์จึงมีศักยภาพ
 ในการยืดอายุการเก็บรักษาแหวงหอม

ภาควิชา.....เทคโนโลยีทางอาหาร..... ลายมือชื่อนิติติ..... *พิชชา อัจฉริยมณี*
 สาขาวิชา.....เทคโนโลยีทางอาหาร..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*
 ปีการศึกษา.....2549..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *[Signature]*

4672357623 : MAJOR FOOD TECHNOLOGY

KEY WORD: PINEAPPLE LEAF PAPER / ACTIVE CARBON / ACTIVE PACKAGING / MELON / ETHYLENE

PEECHAYA TANTITAMIT : PRODUCTION OF PINEAPPLE LEAF PAPER CONTAINING ACTIVE CARBON AS AN ACTIVE PACKAGING FOR SHELF LIFE EXTENSION OF MELONS *Cucumis melo* L. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. UBONRAT SIRIPATRAWAN, Ph.D., THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. VANNA TULYATHAN, Ph.D., 77 pp.

Pineapple leaf paper containing active carbon to be used as an active packaging for shelf life extension of fresh produces was developed. Pulping was done by cooking pineapple leaf with 3.6 % w/v sodium bicarbonate. The pineapple pulp was washed several times until the pH of the drained water was 6-7. The pineapple leaf paper containing active carbon was done by mixing pineapple leaf pulp with 0, 50, 150 and 250% w/w active carbon. Paper with 0% active carbon was used as control. It was found that the more the amount of active carbon, the higher the concentration of ethylene to be adsorbed, while control sample did not adsorb ethylene. Nevertheless, the physical properties (brightness, tear index and tensile index) of the active paper decreased with an increase in the amount of active carbon. The pineapple leaf paper containing 150% active carbon was found to be the optimum condition in term of paper forming ability and ethylene adsorbing quality. The pineapple leaf paper containing 150% active carbon, in comparison with commercial ethylene absorber (Elecon[®]), was then used to extend shelf life of melons stored at 30 and 10 °C. Control samples were melons without ethylene absorber. Ethylene and carbon dioxide concentration, changes in physical, chemical and sensory qualities of the melons were determined during the storage period. The results showed that pineapple leaf paper containing active carbon could adsorb ethylene produced by melons under close system. There were no significant difference in color, firmness, total soluble solids, titratable acidity, and sensory quality of the melons stored with pineapple leaf paper containing active carbon, Elecon[®] and control at both 30 and 10 °C. However, pineapple leaf paper containing active carbon showed potential to extend shelf life of the melons.

The pineapple leaf paper containing active carbon has potential to be used as an active packaging for ethylene adsorbing to extend shelf life of fresh produce.

Department.....Food Technology.....Student's signature.....*F. Pechaya*
 Field of study.....Food Technology.....Advisor's signature.....*U. Siripatrawan*
 Academic year2006..... Co-advisor's signature.....*V. Tulyathan*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบลรัตน์ สิริภัทรวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. วรณา ตูลยธัญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้แนวทางในการทำวิจัยและชี้แนะแนวทางแก้ปัญหาตลอดจนช่วยเหลือติดต่อหาสถานที่ทำวิจัย นอกจากนี้ยังกรุณาให้คำปรึกษาคำแนะนำ กำลังใจในทุกด้านไม่เฉพาะในงานวิจัยเท่านั้น อีกทั้งยังคอยตรวจแก้ไขงานวิจัยและให้ความเมตตาตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. นินนาท ชินประห์ษ์ ที่กรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้ความใส่ใจ คำแนะนำ ตรวจสอบ และชี้แนะแนวทางแก้ไข และขอกราบขอบพระคุณ ดร. อนวัช สุวรรณกุลและ อาจารย์ นุชจรินทร์ เหลืองสะอาด ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ คอยให้คำปรึกษาพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย และได้ตรวจสอบเล่มวิทยานิพนธ์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนวิจัยในโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย

ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ภาควิชาวนผลิตภัณฑ์ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางภาพถ่ายและเทคโนโลยีทางการพิมพ์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การอนุเคราะห์ในการใช้เครื่องมือและสถานที่ในการทำวิจัย ตลอดจนพี่ๆ น้องๆ ในฝ่ายเทคโนโลยี หลังการเก็บเกี่ยวที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำและให้ดูแลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ระดับปริญญาโทภาควิชาเทคโนโลยีทางอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเพื่อนๆ ระดับปริญญาตรี สำหรับน้ำใจที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งร่างกาย แรงใจ ตลอดจนความวิตกกังวลและเป็นห่วงเป็นใยมาตลอดระยะเวลา และขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคโนโลยีทางอาหารและเจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ และผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือซึ่งผู้วิจัยมิได้กล่าวนาม ก็ขอได้รับความขอบคุณจากผู้วิจัยไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และขอบคุณ พี่สาว น้องสาว รวมทั้งญาติพี่น้องที่คอยเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในทุกๆ ด้านแก่ข้าพเจ้าจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 วารสารปริทัศน์	
2.1 แต่งหอม.....	2
2.2 เอทิลีน.....	9
2.3 บรรจุภัณฑ์แอคทีฟ (Active packaging).....	10
2.4 ถ่านกัมมันต์.....	12
2.5 กระดาษ.....	14
2.6 กระดาษจากใบสับปะรด.....	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ผลิตกระดาษจากใบสับปะรด.....	21
3.2 ศึกษาประสิทธิภาพการดูดซับเอทิลีนของถ่านกัมมันต์.....	23
3.3 ศึกษาการผลิตกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์.....	24
3.4 ศึกษาประสิทธิภาพการดูดซับเอทิลีนของกระดาษจากใบสับปะรด ที่มีถ่านกัมมันต์.....	25
3.5 ศึกษาประสิทธิภาพของกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์ ในการยืดอายุ การเก็บรักษาแต่งหอม.....	25
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์การทดลอง	
4.1 ผลิตกระดาษจากใบสับปะรด.....	28
4.2 ศึกษาประสิทธิภาพการดูดซับเอทิลีนของถ่านกัมมันต์.....	28
4.3 ศึกษาการผลิตกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์.....	30

	ช
บทที่	หน้า
4.4 ศึกษาประสิทธิภาพการดูดซับเอทิลีนของกระดาษจากใบสับปะรด ที่มีถ่านกัมมันต์.....	38
4.5 ประสิทธิภาพของกระดาษจากใบสับปะรดที่มีถ่านกัมมันต์ในการยืดอายุ การเก็บรักษาแตงหอม.....	39
บทที่ 5 สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ.....	56
รายการอ้างอิง.....	58
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก.....	65
ภาคผนวก ข.....	69
ภาคผนวก ค.....	70
ภาคผนวก ง.....	71
ภาคผนวก จ.....	73
ภาคผนวก ฉ.....	74
ภาคผนวก ช.....	75
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	77

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตัวอย่างการใช้ ethylene absorber.....	11
2.2 สมบัติทางกายภาพของกระดาษซับประดที่กลุ่มแม่บ้าน ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ผลิตได้.....	18
4.1 ร้อยละการดูดซับเอทิลีนของถ่านกัมมันต์ปริมาณ 10, 20, 30 และ 40 กรัม.....	29
4.2 ร้อยละการดูดซับเอทิลีนของกระดาษที่มีถ่านกัมมันต์ปริมาณ 0, 50, 150 และ 250 % ของน้ำหนักเชื้อแห้ง.....	38
4.3 การยอมรับของผู้บริโภคด้านกลิ่นรส รสหวาน เนื้อสัมผัส และความยอมรับโดยรวม ของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	54
4.4 การยอมรับของผู้บริโภคด้านกลิ่นรส รสหวาน เนื้อสัมผัส และความยอมรับโดยรวม ของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	55
ข.1 คุณสมบัติของถ่านกัมมันต์.....	69
ฉ.1 คุณสมบัติทางกายภาพของกระดาษจากใบสับประดที่มีถ่านกัมมันต์ปริมาณต่างๆ.....	74
ช.1 ปริมาณก๊าซเอทิลีน (ppm) ในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาอุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส	75
ช.2 ปริมาณก๊าซเอทิลีน (ppm) ในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาอุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส	75
ช.3 ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (%) ในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาอุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส	76
ช.4 ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (%) ในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาอุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส	76

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 ตัวอย่างแดงหอมในกลุ่ม var. cantaloupensis.....	3
2.2 ตัวอย่างแดงหอมในกลุ่ม var. reticulates.....	4
2.3 ตัวอย่างแดงหอมในกลุ่ม var. inodorus.....	4
2.4 ตัวอย่างแดงหอมในกลุ่ม var. acidulous.....	5
2.5 การเจริญ (development) ของพืชหรือส่วนของพืชในระยะเวลาต่างๆ.....	6
3.1 ขั้นตอนการผลิตกระดาษจากใบสับประรดโดยวิธีตะเยื่อ.....	22
3.2 ขั้นตอนการผลิตกระดาษจากใบสับประรดที่มีถ่านกัมมันต์.....	24
4.1 กระดาษจากใบสับประรด 80 แกรม	28
4.2 กระดาษจากใบสับประรดที่มีถ่านกัมมันต์ 0% (AC 0%), 50% (AC 50%), 150% (AC 150%) และ 250% (AC 250%) ของน้ำหนักเยื่อแห้ง.....	30
4.3 น้ำหนักมาตรฐานของกระดาษจากใบสับประรดที่แปรปริมาณถ่านกัมมันต์.....	31
4.4 ความหนาของกระดาษจากใบสับประรดที่แปรปริมาณถ่านกัมมันต์.....	32
4.5 ความขาวสว่างของกระดาษจากใบสับประรดที่แปรปริมาณถ่านกัมมันต์.....	33
4.6 ดัชนีต้านทานแรงฉีกขาดของกระดาษจากใบสับประรดที่แปรปริมาณ ถ่านกัมมันต์.....	33
4.7 ดัชนีต้านทานแรงดึงขาดของกระดาษจากใบสับประรดที่แปรปริมาณ ถ่านกัมมันต์.....	34
4.8 ภาพถ่ายโครงสร้างจากกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบสแกนที่กำลัง ขยาย 200 เท่า.....	36
4.9 ภาพถ่ายโครงสร้างจากกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบสแกนที่กำลัง ขยาย 2000 เท่า.....	37
4.10 ปริมาณก๊าซเอทิลีนในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	40
4.11 ปริมาณก๊าซเอทิลีนในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	40
4.12 ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	41
4.13 ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในระบบปิดของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	41

รูปที่	หน้า	
4.14	ค่า L ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	42
4.15	ค่า L ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	42
4.16	ค่า a* ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	43
4.17	ค่า a* ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	43
4.18	ค่า b* ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	44
4.19	ค่า b* ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	44
4.20	ค่า L ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	45
4.21	ค่า L ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	45
4.22	ค่า a* ของเนื้อแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	46
4.23	ค่า a* ของเนื้อแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	47
4.24	ค่า b* ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	47
4.25	ค่า b* ของเปลือกแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	48
4.26	ความแน่นเนื้อของแดงหอมที่เก็บรักษาอุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	49
4.27	ความแน่นเนื้อของแดงหอมที่เก็บรักษาอุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	49
4.28	ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	50
4.29	ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	51
4.30	ปริมาณกรดที่ไตเตรทได้ในรูปของกรดซิตริกของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส.....	52
4.31	ปริมาณกรดที่ไตเตรทได้ในรูปของกรดซิตริกของแดงหอมที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 10 องศาเซลเซียส.....	52
ก.1	เครื่อง Optron Brightness model 180.....	66
ก.2	เครื่อง Elmendorf Tearing Tester.....	67
ก.3	เครื่อง Strogaph Tensile Tester	68